

assumpsit, et jugiter secum retinuit. Erat autem nomen puellæ Truta.

Eodem tempore alia mulier quædam, de villa, quæ dicta est Beheimkirchen, cum fuisset cæca, interveniente S. Altmanno vidit, et gavisæ est.

Altera item mulier de villa vocabulo Indernich, nomen habens Heilka, cum novem hebdomadibus, sicut juramento confirmabat, non vidisset lumen, ad tumulum S. viri Dei lumini restituta est.

Henricus quidam nomine, et ipse civis forensis villæ quæ dicitur Heinvelde, homo maturus et qui veritatis ab omnibus habet testimonium, cum oculum ramusculo quodam percussum irremediabiliter doleret ejusque visu penitus careret, cum ad sacra ossa hujus antistitis fideliter, et supplex oraret, pulso dolore, sanitatem et visum recepit.

Quædam mulier paupercula de partibus Bavariz, cum prole nuper genita venerat, et necessariorum causa in servitium cujusdam matronæ in Chremesensi civitate se contulerat. In cujus servitio per aliquod tempus morata, dolore oculorum accedente, defectum visus passa fuit. Et heu quantis accidentibus misera subjacet! Jam quo putas dolore non cruciatur, quam et cæcitas urgebat, et grave onus paupertatis premebat! Nec enim sibimet, nec proli nuper genitæ, pro qua magis sollicitabatur, prodesse poterat. Cumque a servitio prædictæ matronæ defectus visus illam cessare cogeret, et matrona ab administratione victualium cessavit. Hæc nocte quadam, pro tanto suo defectu in lacrymas resoluta, divini luminis gratiam per merita B. presulis medullitus implorabat. Et, qui desiderium pauperum eraudit, et hujus orationes audivit, et lacrymas vidit. Nam cum mane surrexisset ad omnium membrorum officia, visu regente, expedita fuit. Sed omnes singillatim eventus eorum, qui ad memoriam S. antistitis beneficia luminis meruerunt, propter fastidium lectoris describere omitto. Nam præter eos qui infausta pertulerunt, rarus fuit oculos dolens qui remedium non consequeretur.

Erat mulier quædam demonium habens tantæ importunitatis et tanti furoris ut vix aliquis quiret

habitare cum illa. Ciamor et furor, ubicunque fuisset. Omnia enim membra spiritu furoris agitantur. Interdum etiam idem dæmon, quia sciens interpretatur, organum hominis obsessi ad proferendam litteraturam volebat; quasi eadem mulier litteraturæ scientiam, et modum urbanæ pronuntiationis ab ipsis studiis consecuta fuisset. Et certe, quod quibusdam mirum videbatur, Symbolum per omnia ut fides catholica habet, pronuntiabat. Neque tamen id mirum, cum auctoritas [Scripturæ] dicat dæmones habere fidem, sed non opera. Hæc, cum solemnî processione plebis plebesanæ parochiæ, quæ Tula vocatur, ad memoriam beati viri ducta venisset, meritis sancti presulis invasorem pessimum propellentibus, liberata fuit. Et videntes turbæ manifesta ejus liberationis signa, eo magis Deum et præconia dilecti sui Altmanni glorificaverunt, quia ipsam ad diversa sanctorum limina, sine effectu ullius virtutis adduxerant.

Sed quia alternis uti est delectabile, aliud miraculum testimonio astantis Ecclesiæ solemniter celebratam accipias; ut, quanta sit hujus sancti presulis meritorum prærogativa plenius agnoscas. Quidam debilis eam corporis pertulit molestiam ut attenuato vitali sanguine venarum contractu erectus ire nequiret; sed, pro officio pedum, manibus reptando, se traheret. Is in longinquo positus in villa quæ Lo dicitur, cum hujus gratiæ mira opera comperisset, spe sanitatis tumbam salutarem beati viri oraculo quodam divino elegit expetendam. Ubi cum votis et precibus pro defecta corporis et molestia, ut puta potioribus medullitus insisteret; ecce, mirum dictum, nervi diu contracti, cum fragore se ceperunt extendere, et aridi meatus venarum vitali sanguine infundi. Itaque, accepto robore, contractus ille super pedes constitit, et curatori suo magnis vocibus benedixit. Gloria tibi Christe, qui per merita sanctorum tuorum usque modo operaris, et sic elisos erigis ut eorum qui tibi placuerunt mortalibus claritatem innotescas.

Finis Vitæ S. Altmanni episcopi Pataviensis.

VITA BEATI TIEMONIS

ARCHIEPISCOPI SALISBURGENSIS

Qui a schismaticis sub Gregorio VII et Urbano II romanis pontificibus plurima perpressus, et tandem martyrii corona redimitus est.

Nunc ex antiquis membranæ in publicum deprompta.

LECTORI.

Vitam Tiemonis evulgavit tomo quarto antiquæ Lectionis D. HENRICUS CANISIUS. Verum quia in alio quodam membranæ, coque pervetusto codice, paulo aliter conscriptam reperimus, eam huic volumini inserere operæ pretium duximus; nam Gebhardus, Altmannus et Tiemo conjunctissimi, et tam in pro-

spersis quam in adversis individui comites, et pontificum Romanorum adversus schismaticorum factiones invicti propugnatores fuere. Eisdem ergo jungat charta, quos olim arctissime copulavit charitas et concordia sancta. De Tiemone Bertholdus in Chronico anno 1091: « In Bojoariam venit Salzburgensis episcopus Dimo, qui Pataviensi Ecclesie jam dudum viduatae, ordinavit episcopum nomine Udalricum, » etc.

Nodos quosdam circa hanc historiam occurrentes, illum praesertim de idolis et idololatris dissolvit D. Henricus Canisius in praëmbulis ad Vitam et martyrium Tiemonis tom. I Antiq. Lect.

INCIPIIT PASSIO S. TIEMONIS EPISCOPI.

Inaiguem egregii pontificis ac praëclari martyris A Tyemonis triumphum, ejus meritis suffragantibus, litterarum memorie tradimus, ut incompertum antea passionis medum noverit omnis successio Catholicorum; sciatque singularem hujus athletæ præcipui victoriam, si condigne recolatur, apud Deum uberiorem præstare posse gratiam. Revera magnum, perspicuumque lumen in novissimis diebus accendit in illo misericordia Domini periculose temporum (II Tim. III) caligini: de quo, tanquam ex viva et perlucida sui imagine, lux vera clarius. queat entescere. Ne ergo tanti lucerna fulgoris sub modio (Luc. XI) tegatur oblivionis, cudatur ei, licet vilis et ænei candelabrum eloquii; quatenus, in domo Domini valeat publice visenda proponi. Cernatur ejus in lumine formosa, tametsi nigra (Cant. I), facies B Ecclesie; qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum, podere vestitus, circa mamillas zona aurea præcinctus videatur (Apoc. I): atque, sicut est pollicitus, cum suis Christus, eorumque rectoribus, innocentia candidis, sapientia splendidis, usque in finem sæculi manere sentiat.

Complevit, et in æternum complere non desinit huic beatus Redemptor noster jucundæ illius sponsonis elogium: *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo meo (Apoc. III)*. Vicit enim serpentis antiqui suggestiones in se ipso: et ideo fortis columna effectus est in periclitante Dei domus edificio. Vicit terrores, et persecutorum impetus, ac proinde spectaculum condidit omnibus exemplum magnanimitatis et perseverantiæ decus. Ferulum veri pacifici tanquam argentea columna suffulsit veritatis sonora confessione, et constantiæ robore immobili, reclinatorium aureum in se fidenter innitenti fuit Ecclesie. Cui purpuream deinde præbuit ascensum, proprio sanguine rubricatam sternens viam ad cælum. Memoriam possedit æternam in compositione odoris optimi factam cælestis opere pigmentarii (Eccli. XLIX). Nam gubernavit cor suum ad Deum, et in diebus peccatorum corroboravit pietatem.

Hic itaque electione Dei dignissimus, alto genere Bavariorum exstitit oriundus. Qui a primæva ætate in monasterio, quod dicitur Alaha monasticæ vitæ diligens jucunditatem, ibique diatim (diatim) proficiens ascendit de virtute in virtutem. In Juvavensi ergo episcopatu cujusdam monasterii Pater adeo in- D validus exstitit, ut nequaquam juxta Apostoli ver-

ba, ad arguendum, obsecrandum, increpandum cum patientia et doctrina (II Tim. IV), esset idoneus. Qui audiens episcopum inibi ordinatum, scilicet venerabilem virum sanctæ recordationis Gebhardum, suæ imbecillitatis pandens modum, ut absolveretur ab hujusmodi pondere, cœpit obnixiusque deprecari. Quod et promeruit. Nam ut est canonicè ac misericorditer absolutus, in eas locum electus est venerabilis Tiemo jam dicti monasterii alumnus, moribus durus, vita austerus, omni tamen monastica disciplina instructus. Qui statim digna emendatione corrigebat cum omni imperio, delinquentes arguebat, mites vero et obediens, ut in melius proficerent, obsecrando pie admonebat, vineam Domini inibi ditissima fertilitate rationis evangelicæ affatim excolere non cessabat.

Ea igitur tempestate, cœpit undecunque navis Ecclesie mediis persecutionum fluctibus aliquandiu fatigari. Ac fidelissimus, præpotens archiater Dominici gregis provisor Gebhardus a fautoribus Heinrichi jam non semel ab apostolico excommunicati, expellitur (468), aliusque vere Simonis discipulus rege jam dicto intromittitur, ordinatur, consecratur, imo execratur, et quantocius inthronizatur. Tunc venerabilis abbas Tiemo novum invasorem atque hæreticum fugiens, vere illud apostolicum sequi cupiens: *Hæreticum hominem post primam et secundam correptionem devita; quia, qui ejusmodi est, subversus est, et proprio judicio condemnatus;* adiit spiritualia gymnasia monachorum Schaibensium ac Hirsaugensium: quorum utrumque tunc temporis perfectis pollebat cœnobitis, quasi pratum odoriferum, plenum undique areolis aromatum: ac cuncti advenientes theoreticam vitam diligentes jugum Domini suave, et onus ejus leve (Luc. XI) portare cupientes, utroque loco inventurunt inexpugnabile asylum.

Tunc evangelicis documentis instructus omnia relinquens, in Hirsaugensi claustrum optimam partem eligens, ad pedes Domini cum Maria sedens verbum illius audiens (Luc. X), ad amplexus Rachel quandoque pervenire cupiens (Gen. XXIX), cum illis, quibus erat cor unum, et anima una (Act. III); qui nihil habebant, et omnia possidebant, communem vitam aliquot annos transegit: sicque demum in D spirituali disciplina adauctus, honorifice repatriavit. Quem invasor Ecclesie Juvavensis suscepti

(468) Bertoldus. Vide metropolim Hundii in catalogo episc. Salisburg. tit. 3.

benignissime, sperans eum abbatiam suam velle recipere, ac suum errorem in omnibus adjuvare. Sed vir Dei non immemor consilii Petri apostoli: *Melius esse viam veritatis non cognoscere, quam post agnitionem retrorsum converti (II Petr. II)*; sciens etiam cum huiusmodi nec cibum sumere, noluit jugum ducere cum hæreticis; sed maluit abjectus esse in domo Domini, quam habitare in tabernaculis peccatorum (*Psal. LXXXIII*); et recessit ad servos Dei, pauperes Christi, vicinam in eremum. Ubi susceptus est inibi a fratribus degentibus cum omni charitate. Et cum Joanne apostolo cœperunt singuli hæc verba dicere: *Nos debemus huiusmodi suscipere (Joan. III)*, ut cooperatores simus Domini nostri Jesu Christi. Ipse vero sæpissime cœpit Christo psallere Psalmographi voce: *Ecce elongavi fugiens, et mansi in solitudine (Psal. LIV)*.

Non multo post tempore venerabilis archiater Gebhardus, Pater Christi ovium dignissimus, huic vitæ finem dedit, et in gaudium Domini sui, talento bene duplicato (*Matth. XXV*), XVII Kalendas Julii, et credimus, honorifice intravit, oves suas non pastori, sed mercenario superposito, heu! dimisit lacerandas. Quod Catholici videntes, non mediocriter dolere mortem pii doctoris et magistri. Consilio autem inito, satagebant dignum doctorem, dignum pastorem Christi sponsæ associare, ne lupus gregem Domini tam potestative et tam luctuose ulterius posset dispergere vel perturbare. Convenientes vero boni et justi non in dubium, sed in unum, alii autem non in unum, sed in dubium. Spiritales spiritualia sectantes, elegerunt spiritalem virum, videlicet dominum Tyemonem; cui merito tunc in tempore erat comparandum illud oraculum quod priscis temporibus Deus solebat loqui ad quemdam suum amicum; *Novi te ex nomine (Exod. XXXII)*. Sæculares, quæ sunt huius mundi tractantes, laudaverunt quemdam non spiritualem, sed genere et sæculi dignitate admodum clarum et potentem; cui merito illud Psalmistæ coaptatur quod de reprobis dicitur: *Dejecisti eos, dum alleverentur (Psal. LXXXII)*. Quorum pactioni, quasi majori potestati assensum præbebant cuncti non corde, sed voce.

Cæterum dispositio cunctorum Deus ostendit cunctis inspicientibus talem electionem suis non placere conspectibus. Cum igitur ad colloquii locum Pataviensis episcopus Almannus apostolicæ sedis legatus, clericus, dux Welfo, comites, utriusque sexus multus convenisset populus, illo naviculæ ducta, alveum transire cupiente, qui non Domini, non spiritualium personarum, sed paucorum sæculari dignitate pollentium, electus erat iudicio, partium utrarumque suspensa fuit expectatio. Quid plura? Cognitor occultorum provisorque futurorum Deus, qui alienum ignem offerentes non mirabili, sed miserabili morte interire voluit (*Num. III*), hanc infructuosam arborem (*Jud., XII*), palmiter non ferentem fructum abscidit (*Joan. XV*); ac cunctis inspicientibus cunctisque admirantibus,

A medio amne cum Pharaone immergit; talique Dei iudicio illorum electio finem sortitur. Quod videntes universi, concitati sunt in laudem veri pastoris Christi, dicendo illud Psalmographi: *Deus iudex justus (Psal. VII)*; et illud Apostoli: *Quam incomprehensibilia sunt judicia ejus (Rom. XI)*. Statimque Dei, ut cunctis claruit, electus, ad cathedram episcopalem non solum est evehctus, sed etiam maximo cum honore a Catholicis est susceptus. Ab omnibus laudatur et honoratur. Postea vero opportuno tempore Dei sacerdos secundum ordinem Melchisedech electus (*Psal. CIX*), unguento, quod descendit in barbam, barbam Aaron (*Psal. CXXXII*), et oleo lætitiæ unctus (*Psal. XLIV*) consecratur, ad archistarium hymnidicis odis inthronizatur.

B Exin verus Christi miles ex sexaginta fortissimis Israelitis lectum veri Salomonis ambientibus (*Can. III*), electum gladium tenens sancti Spiritus, die noctuque pace belloque armatus, justitiæ indutus lorica, fidei galea, salutis armatura, nequissimi tela ignea (*Ephes. VI*) in corpore exstinxit; gregemque sibi commissum de inimici faucibus quotidianis documentis eripere studuit. Sed antiquus hostis, qui genus humanum de paradisi amœnitate per semetipsum expulerat in primo parente; hunc Dei symmysten per membra sua de sede episcopali, imo de finibus illis nititur proturbare. At vero vir Dei edoctus evangelicis dictis: *Cum persequerentur vos in civitate ista, fugite in aliam (Matth. X)*; inde declinare tentans, venit in Alamanniam, ibique cum venerabili viro Gebhardo Constantiensi episcopo aliquandiu degebat, et circa, venerabilia loca humillime et charitative visitabat.

C Illo igitur in tempore multi sunt conati Hierosolimam pergere, sancta loca a gentium dominio cum Dei adminiculo cruere. Et sicut olim per regiam viam Israeliticus populus bellicose ad terram repositionis ingressus est (*Num. XXI*), ita et isti, illius exemplo confortati, bellum pro pace elegerunt. Ac multi in sanguine Agni rubricati, animas pro Christo perdidit, ut in æterna vita custodirent illas, et ethnicis bello occubuerunt. Pauci tandem liberati, ad desiderata loca pervenerunt. Venerabilis vero, de quo nobis sermo est, Metropolitanæ Juvavensis hierarcha, cupiens evangelicam sequi perfectionem, volens dicere cum Petro: *Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te (Matth. XVI)*; jam dudum expulsus, cum Welfone duce iter ingressus est peregrinationis Hierosolymitanæ. Sed omnes, qui volunt pie vivere in Christo Jesu, persecutiones patiuntur (*II Tim. III*). Persecutiones etenim nonnullas vir Dei fortiter ac patienter sustinuit; et voce Psalmographi jucundanter in die illa cecinit: *Circumdederunt me dolores mortis, pericula inferni invenerunt me. Tribulatione et dolorem inveni, et nomen Domini invocavi (Psal. CXIV)*. Et illud apostolicum: *Si Deus pro nobis, quis contra nos? Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an fames, an nuditas, an periculum, et cætera usque qui dilexit nos (Rom. VIII)*.

In civitate etenim Corozah, a Domino maledicta, ubi sedes est Satanae, quæ illis in partibus est gentium famosissima, habitabant tres potentissimi germani. Qui contra peregrinos Christianos, collecta multitudine innumerabili, partim occisos, partim vulneratos obriverunt. Et sicut olim Israeliticus populus in Babyloniam ductus est captivus, ita et Christianus iste populus maxima ex parte captivus ductus est ab his regibus. Israeliticus autem populus in Babylonica captivitate super flumina Babylonis, dum recordatus est Sion, sedebat et flebat dicens: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena (Psal. cxxxvi)*; hic vero, psallebat corde et ore dignum canticum Domino in hæc verba: *Te decet hymnus Deus in Sion, et tibi reddatur votum in Hierusalem (Psal. lxxiv)*. Et alibi: *Dedisti nos tanquam oves escarum, et in gentibus dispersisti nos, quoniam propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oves occisionis (Psal. xliii; Rom. viii)*. Igitur electus de tanta multitudine, quem Deus noverat ex nomine, scilicet venerandus heros, cui stylus noster famulatur, capitur, trahitur, ac Deo tandem per martyrium singulariter sibi reservatum digna hostia efficitur.

Cum ergo inter se dividerent spolia rerum et hominum, venerabilem archiepiscopum suæ parti potentissimus trium regum suscepit adunatum. Quem, victimarum more ad vendendum cum aliis, quasi servum tradidit emptitium; cupiens de pretio illo adaugere suum ærarium. Cumque omnes damnati Christiani, illum, ut Patrem, specialiter, præ cunctis, pio affectu venerarentur, unde esset, vel quis in terra sua fuisset ab ethnicis studiose perquiritur. Qui comperientes eum episcopum fuisse, regi suo non differunt nuntiare. Rex autem celeriter beatum virum suis obtutibus fecit astare. Qui interrogatus quis esset, vel, quam artem sciret, illud poeticum animo tractans vir Dei:

*Est animus tibi, sunt mores et lingua fidesque:
Si recte facies, hic murus æthenus esto;
(Hor., epist. i.)*

tali affamine dedit responsum. Scio quidem diversas artes, sed præcipue, ut sapiens architectus fundamentum scio ponere firmum. Super hoc, si quis ædificat aurum, argentum, lapides pretiosos (I Cor. iii), non tempestas, non ventus, nec ullus hominum destruere poterit, quia illud pono supra firmam petram, quæ est Christus.

Non interrogo te, inquit rex, de structura talis fundamenti, sed a te quæro artem aurariam, vel aliam nostræ utilitati necessariam. Præsul venerandus ad hæc: Si artificem me, inquit, cupis scire, optime vetusta scio renovare. Iratus autem rex non intelligens verba Dei paranymphæ, usus est talibus verbis Horatii:

*Omne supervacuum pleno de pectore manat.
(Hor. in Arte.)*

Sanctus episcopus dixit: Vere, ut dixi, vetusta scio renovare, quia legem veterem in novam, Chri-

sto Domino meo auctore scio transferre, et insuper materiales artes, ut desideras, videlicet aurariam, sive pictoriam scio plenarie. Tunc rex lætus cum gaudio magno dixit: Gratias ago Deo meo, quia servum tradidit nobis talibus imbutum artificis. Noli, bone artifex, noli diutius tardare, Deum meum detruncatum manibus renovare, vel, si poteris, ipsas loco suo restituere, ut propitietur nobis omnibus diebus vitæ nostræ. Adducite illum, inquit, ad me. Et ecce deducitur monstrum diaboli, ut dictum est, detruncatum manibus; quod cunctus populus paganorum venerabatur ut Deum maximum. Allatus est magnus, ut jusserat, malleus. Quem tenens manu aggressus est sanum, in quo latitabat diabolus, scilicet universæ terræ gravis malleus. Adjuro te, inquit, diabole, serpens venenose, et antique seductor animarum, qui in isto fano ad decipiendas hominum animas lætes, adjuro te per Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, ut des mihi ad omnia quæcunque interrogavero responsum. Qui statim interroganti dedit responsum. Cumque diu fabularentur pariter, dæmon nequissimus blasphemiam quamdam in Christum protulit; contra quam zelus domus Domini fortiter episcopus comedit (Psal. lxxviii; Joan. ii), statimque illud sanum solo pedibus postravit, et malleo, quem manu tenebat, particulatim, quasi vas fictile, quia fortis erat viribus, cunctis coram positis ac cernentibus, velut in momento, dissolvit atque confregit. Pagani concurrentes, virum Dei, ut sacrilegum, conati sunt interficere, volentes Deum suum vindicare in illius sanguine.

Tum rex furibundus advenit, plenus ira et amaritudine, juxta illud poeticum:

*Vultum verba decet iratum plena minarum.
(Hor. in Arte.)*

Nolo aut, nolo eum tali, et tam levi morte finire; sed flagellatum, vinctum catenis, interim studiosissime custodite. Athleta vero Dei deductus ad carcerem, psallebat Davidicum illud dicens: *Eripe me de inimicis meis, Deus meus, et ab insurgentibus in me libera me. De viris sanguinum salva me, quia ecce ceperunt animam meam, irruerunt in me fortes (Psal. lxxviii)*. Rex autem, ut vidit Deum suum omnino jam dissolutum, ad aliud vicinum misit idolum; super hac re quærens consilium, quid sibi esset faciendum. Sed ut Scriptura dicit: *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominiam (Prov. xi)*.

Quomodo, vel quali martyrio summus arbiter electum suum civibus ætheriis voluisset admare, non poterat etiam spiritus malus silentio tegere: imo, ut credimus, jussu divino, malus angelus, malis hominibus ad perficiendum Deo placitum hujus rei exitum incitandis, sua debuit responsa ministrare. Dæmon etenim ex illo fano, eum magno tremore dedit responsa ministris regis: Heu me! quid agam? collegam perdi, timore perterritus vix vires

recepti loquendi. Ite citius, domino vestro verba mea renuntiate, et absque mora consilium meum opere studeat implere. Destructorem dei vestri in magnum campum deducite, spectaculum Christianis, incolis et peregrinis facite, ac ibidem cunctis insipientibus, diversis et atrocissimis poenis illum interficite, si nolit deos vestros maximos adorare. Ad hoc ergo spectaculum omnes Christianos, sive captivos, sive incolas adducite, ut aperte discant deos immortales honorare, dominis suis in omnibus obedire. Rex vero de consilio, imo de præcepto diaboli, efficitur lætus; ac cuncta per ordinem complevit, ut subsequens relatio probat.

Adducitur venerabilis episcopus in medium campum ferro ligatus; talique affamine Deum suum est allocutus: O Christe, Deus de Deo, lumen de lumine, Rex regum, et Dominus dominantium; qui pro totius mundi salute es passus et crucifixus; te laudo, te adoro teque glorifico; qui peccatum non fecisti, nec inventa est dolus in ore tuo (*I Petr. II*), conforta me tua protectione, ut te libera voce possim laudare, sequendo vestigia tua, offerens tibi peccata mea. Cumque ad locum certaminis Christi agonetheta pervenisset, nefandissimus ac Deo abominabilis rex jussit omnes Christianos captivos vinctos huic spectaculo interesse, quos in modum circuli virum Dei fecit circumstare, ut perfectius potuissent illum crudeliter cruciandum inspicere, ut visu et auditu didicissent deos honorare, dominis suis obedire et servire; sin autem, simili se scirent poena finiendos fore.

Paratur regi tribunal in medio totius multitudinis, quæ convenerat ad spectaculum de civitate illa, et de proximis castellis. Et sedens pro tribunali, jussit Dei famulum ante conspectum suum adduci. Ut vidit verum Christi militem audacter et sine ullo tremore accedentem: Tunc es, inquit, ille profanus qui deum meum confregisti, qui nec deos immortales adorare, nec regis custodire decreta voluisti? Respondit episcopus: Quomodo potest Deus dici qui nec subvenire potuit sibi ipsi? Decreta autem regis mei custodire, ipso adjuvante, cupio. Et ideo veridicum illud Psalmographi quotidie decantabo: *Paratus sum et non sum turbatus, ut custodiam mandata tua. Funes peccatorum circumplexi sunt me, et legem tuam non sum oblitus (Psal. cxviii)*. Iniquissimus rex dixit: Unde tibi audacia ista maxima? Invitus Christi miles respondit: De conscientia bona et fide non ficta (*I Tim. I*). Audacia opus est. Audacia enim pro muro habetur. Nam his in prælio est maximum periculum, qui maxime timeant. *Nolite, inquit Dominus, timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum qui potest et animam et corpus perdere in gehennam (Matth. x)*. Nefandissimus rex dixit: Depone jam audaciam tuam, et adorate potentissimos, deumque meum quem confregisti restaura; quia Dominus tuus, quem colis, non valet te liberare de tormentis, quæ tibi sunt præparata.

A Christi vero martyr non dedit ei responsam, revolvens secum illud evangelicum: *Nolite margaritas vestras ante porcos projicere (Matth. vii)*.

Tunc rex jussit militibus: *Abcidite, inquit, illi membratim summitates digitorum utriusque manus; qui statim jussa implentes absciderunt illi singulorum digitorum summitates. Iniquus autem rex ad Christi militem sic locutus est:*

Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem Possis, et magnam morbi deponere partem.

(HORAT. ep. 1.)

Tantummodo sacrifica diis, qui nobis semper ostendunt suam divinitatem. At ille: *Unusquisque, ait,*

Commisisse cavet quod permutare labores.

(HORAT., De arte.)

Tunc rex ad milites: *Iterum sigillatim sequentia digitorum membra illi abscidite. Volo enim longo eum cruciatus laborare. Quo dicto, singula illi membra absciderunt, manus, brachia. Et ita detruncatum ante regem stauerunt. Tunc omnes Christiani, qui ad spectaculum sunt adducti, flendo et ejulando potuerunt dicere lamentationes Jeremias: Defecerunt præ lacrymis oculi nostri, conturbata sunt viscera nostra (Thren. II)*. Convertens se martyr invictus ad eos, patria voce sic locutus est: *Nolite, filii mei, nolite me flere, nolite tristes esse, sed potius gaudete, gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in parte sortis sanctorum; qui transtulit in regnum Filii dilectionis suæ (Col. I)*. Gaudete, inquam, et gratias agite Deo, quod in vestro tempore talem sibi hostiam dignatus est eligere, et orate divinam pietatem, ut opus in me initiatum dignetur perficere. Ipse enim ait: *State in fide, viriliter agite (I Cor. xvi); omnia vestra in charitate fiant (I Cor. xiv)*, quæ est Christus Jesus. Cum vos considero Christi milites, et cum facta vestra æstimo, magna me spes victoriæ tenet. Animus, ætas, virtus vestra me cohortantur.

Hæc ubi dixit, rex iniquus membratim pedes et crura, ut prius manus et brachia, fecit abscindi. Quis furor, o cives, quæ tanta unquam dementia ferri potuit? Quis potuit claris luminibus in homine tam maximum facinus inspicere? quid dirum relatu? quid horribile audita? quis sicis oculis intueri potuit, audire potuerit tam funestum opus, tam crudele scelus? Sed Christi miles imperterritus adhuc majora, ac sibi soli prædestinata, et a Domino reservata expectabat tormenta, quæ iste nequissimus excogitabat post omnes Romanorum cæterarumque provinciarum persecutores. Jussit enim detruncato martyri umbilicam incidere, et intestina paulatim detracta circa lignum ad hoc factum congregari. Quæ, cum diu extraherentur, verus Christi miles oculos ad cælum erexit, Deo gratias egit, eique Spiritum suum, ultimumque flatum his verbis commendavit: *In manus tuas commendo spiritum meum (Luc. xxiii)*.

Post hæc verba mox de ergastulo carnis solutus,

inter angelorum manus visibiliter, ut testati sunt A qui aderant, exceptus, condignis laudibus a sanctis martyribus in caelo est susceptus. Igitur invictus Christi martyr, aliquantulum mutata facie, iv Kalendar. Octob. debitum solvit mortis amaræ, victurus in æternum hæres quidem Dei, cohæres autem Christi (Rom. viii), talentum sibi creditum cum lucro passionis digne reportavit. Igitur dignus hac melliflua, et jucundula veridicaque vocatione fuit, quia in te complacuit animæ meæ, Ingredere locum exsultationis et lætitiæ, ut videas bona Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ (Psal. cxxvii). Quis unquam valeat digne prosequi stylo tam mirificum opus martyrii, in tali martyre Christi? Revera paradisi gaudia jucundanter absque publico intrasset martyrio, quia implere studuit in se ipso, quæ audit ab Apostolo: *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, etc.* (Ephes. v.) Nani evangelicum consilium contemnendi sæculum, illi acceptabile erat et jucundum, quia non solum, quæ habuit, sed etiam, quod maximum et charissimum Deo fuit, semetipsum Deo obtulit, et fortissima arma obedientiæ arripuit; quibus in monasterio diu perfecte et honorifice militavit. Fuit quippe sanctus iste pontifex, ut Joiada; qui in vita sua corroboravit templum, et quasi flos in diebus vernis demonstratus, rubore passionis in sine perornatur (Eccli. l.). Cujus labia custodiebant scientiam, et multi requirebant legem ex ore ejus; quia anglicus Domini exercituum erat (Mal. ii), annuntians verbum vitæ, per angustam portam studens oves sibi creditas quotidianis documentis introducere. Fuit etiam animal ante et retro oculatum (Ezech. i), circumquaque prospiciens insidias nequissimi hostis, ethicam virtutibus omnibus plenam capere nitens, aratrum Dominicum fortiter tenens, non tortuosum sulcum faciebat; sed caste vivendo exemplum bonum subditis præbendo, scalam Jacob (Gen. xxviii) de diversis profectuum gradibus consentam tripudianter ascendebat.

Quid ultra moramur? Conditor orbis, cui digne militavit iste beatus, aperte monstravit suis, scilicet Christianis, nec non et inimicis reprobis paganis, qua gloria, qua laude spiritus ejus martyribus sanctis adjunctus, in cœlesti sede sit collocatus. Nam membra Christi martyris detruncata gentiles disposuerunt sordidissimo loco, equorum inculcari pedibus, juxta illud: *Memoria illius pereat de terra* (Job xviii); ne Christiani cum sibi martyrem possint habere. Sed, Dominus omnium, cui nihil est impossibile, subjecit illi omnes hostes, ut conderet ecclesiam in ejus nomine; in qua fieret ipse hostia viva in sacrificium laudis perpetuæ.

Ut autem conati sunt sancti martyris membra levare de terra, Deus ponderavit illa quasi maxima montium fundamenta; et nec minimum digitorum membrum ullo poterat artificio levare gentilis turba.

(469) Iniiit Tiemo peregrinationem anno 1100, teste Othone Frising., lib. vii. Anno sequenti captus

Nec mirum, si Deus adhuc viventem per manus illorum diversis cruciatibus permisit purgari, corpus occidi, post mortem vero in animo et corpore ipse Dominus dominantium voluit dominari. Dicit enim ipse in Evangelio: *Nolite timere eos qui occidunt corpus post hæc non habent amplius quæ faciant* (Matth. x, Luc. xii). Et alibi promisit suis fidelibus: *Et capillus de capite vestro non peribit* (Luc. xxi.)

Ut autem rex audivit hoc factum miraculum, perterritus est cum suis quod tam inauditum perperasset homicidium. Et concilio inito, misit iterum ad suum consillarium, nefandissimum idolum, Machmit nominatum. Quæ gesta sunt, nuntiavit; quæ adhuc facienda essent, inquisivit. Cui statim B idolum tale fertur dedisse responsum: Magnus et potens est Deus Christianorum. Nam suis testibus post mortem dat vivere in regno cœlorum. Ecce manifestum est, quem occidistis, suum esse familiarissimum, et ideo potestatem habere non potestis in illis membris. Ergo, quia vos non potestis, date licentiam Christianis, quatenus illum honorifice, ut maximum Patrem, studeant sepelire, et quem episcopum meruere viventem, post mortem, dignum patronum se habere gaudeant. Et reversi nuntii quæ audierant regi suo detulere responsa.

Qui statim sub celeritate fecit Christianos in unum convenire locum, ut digna præpararent obsequia, cum summa veneratione, suo archimandrite. C Quale gaudium? qualis lætitia Christianorum tunc possederat corda? Quis stylo posset exarare? quis hominum valeret proferre lingua? Insonuit terra horum gaudio; alta cœlorum responsa potuerunt dare horum tripudio. Quantæ lacrymæ lætitiæ plenæ genas suffuderunt Christianorum? quæ copia possit enarrare verborum? Post mare Rubrum siccis pedibus transvadatum, post immersionem inimicorum, Hebræorum populus canebat Domino laudes cum magna lætitia, eorumque filii post captivitatem Babyloniam, visa Hierusalem, magno exsultantes tripudio. Sed vix æquiparari potest horum gaudio contentium et psallentium Domino, in sancti martyris Christi patronique sui obsequio. Quæ laus, vel quæ jubilatio potuit antiquo populo major esse quam moderno huic fuit in tali martyre? Forte videres alterum Jacob a filiis sepeliri, conditum aromatis (Gen. l.), pariter ab omnibus, quasi ipsum Christum a Joseph et Nicodemo tumulari (Joh. xii).

Igitur cum convenisset populus Christianus, cum maxima veneratione levantes membra martyris Christi Tiemonis, portantes in ecclesiam, tribus diebus et tribus noctibus vigiliis celebrantes, ac demum digno honore sepelierunt cum hymnis et laudibus. Ipso depositionis die et deinceps ad sepulcrum illius fiebant crebra miracula non solum in Christianis, sed etiam in paganis ipsis, qui cum tunc venerantur quotidie (409). Passus est autem

beatus martyr Christi Terno iv Kal. Octob., regnan- A Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæ-
te Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et cula sæculorum. Amen.

Finis Vitæ B. Tiemonis.

VITA SANCTI ANSELMI.

EPISCOPI LUCENSIS,

Qui Gregorii VII pontificis maximi familiaris, discipulus et strenuus propugnator fuit,

Nunc primum in lucem prolata.

Habet in hac Historia lector insigne sanctitatis Gregorianæ adversus calumniatorum maledica
ora testimonium.

D. CONSTANTINI CAJETANI

ANIMADVERSIO

IN VITAM S. ANSELMI LUCENSIS.

Hujus scriptor Historiæ, S. Anselmi rerum gestarum spectator et testis fuit, doctrina et pietate non mo-
dica refertus exstitit, ut sæpe fatetur, S. Anselmi presbyter in pœnitentia, et filius, ac ab eodem Dei viro
multis eum lacrymis ad eundem ordinem promotus. Ejus verò nomen a littera B. incipere, notum. Ha-
bemus ex ms. Pergameno antiquo codice nostri Musæi, et ex altero cœnobii S. Benedicti de Padelirone,
ut refert dominus Arnoldus monachus Cassinas, Ligni Vitæ lib. iii. Quod nomen autem littera B exprimat,
vel *Benedicti*, vel *Bernardi*, vel *Bartholomæi*, vel cujuslibet alterius, necdum scire potuimus.

Prefatus auctor, præter Vitæ historiam, novem et viginti miracula de sancto viro notavit. Sequentia
vero triginta diversi, sicut ipsi viderunt, vel audiverunt, describere. Sic habet codex Benedictinus. At
noster, præter hæc, quamplura ipsius sancti pontificis habet miracula, licet in fine alia nonnulla desiderari
videantur; quem defectum nec Ecclesia Mantuana, sive Lucensis corrigere valuit.

Hæc adnotatio doctissimi et de antiquitate merendi bene cupidissimi D. Constantini Cajetani habebatur
ad finem apographi, quod Roma ad Jacobum Gretserum venit beneficio admodum reverendi in Christo
Patris ac domini, dn. Petri Consolini, congregationis Oratorii præpositi dignissimi. Ex hac Vita non pauca
descripsit Annali undecimo illustrissimus cardinalis Baronius: quam nunc evulgamus, ut dispiciant, qui
Gregorium VII tot calumniis onerant, et maledictis incessunt, num quem pro schismaticis proferre
queant, qui Anselmo, Altmanno, Gebhardo, et id genus aliis vitæ sanctimonia, et miraculorum effectione
similis fuerit. Cæterum Anselmo hoc ære perennius encomium posuit Bertholdus Constantiensis in suo
Chronico anno 1086:

Beatus Anselmus, quondam Lucensis episcopus, ipso eodem suæ depositionis anno, innumerabilibus
cepit miraculis coruscare, qui, post obitum venerabilis papæ Gregorii VII, fideles S. Petri contra tyrauni-
dem Heinrici, adhuc in carne vivens, multum incitavit, sed multo plus, post obitum suum mira-
culis coruscans, eosdem contra eundem persistere confortavit: unde et pars Heinrici de die in diem cepit
deficere; Catholici autem in fidelitate S. Petri non cessaverunt proficere.

Vide D. Henricum Canistum tom. VI antiquæ Lectionis, in præfatiuncula ad duos libros S. Anselmi con-
tra Guibertum antipapam, quos ipse prædicto tomo suæ sexto antea ineditos inseruit.

Scrpsit quoque Vitam et miracula S. Anselmi Lucensis, sed oratione ligata, Rangerius, tertius a S. An-
selmo Lucensis episcopus, ut testatur Domnizo lib. ii de Vita Mathildis comitissæ cap. 3, his rhythmis.

*Tertius existens ab eo Lucensis, et ille
Rangerius rector dictavit eam (470) sibi (471) metro.*

Addit Domnizo, eundem Rangerium egregium librum scripsisse de controversia investiturarum.

*Dictavit pulchrum nuper librumque secundum.
Qui baculi litem definiit.*

Sed hæc monumenta aut perierunt, aut alicubi cum pulvere ac situ blattisque et tineis adhuc luctantur.
Principium libri orimi inseruit operi suo Domnizo.

et occisum esse, testatur Chronicon Reicherspergense nuper a C. V. D. Christophoro Gewoldo, con-
siliario Bavarico publicatum.

(470) Vitam Anselmi.

(471) Mathildæ comitissæ.